MUSTAQIL TA’LIMDA AKT VOSITALARI ORQALI BO‘LAJAK O‘QITUVCHILARNING PEDAGOGIK KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH

Kerimbayeva Nabira Karjaubayevna
Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika instituti doktoranti

Annotatsiya: *Mazkur maqolada mustaqil ta’lim jarayonida axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) vositalaridan foydalanish orqali bo‘lajak o‘qituvchilarning pedagogik kompetentligini rivojlantirish masalalari yoritilgan. Unda AKT vositalarining ta’lim samaradorligini oshirishdagi o‘rni, mustaqil ta’limni tashkil etish imkoniyatlari hamda bo‘lajak pedagoglarning kasbiy shakllanishiga ta’siri tahlil qilingan. Shuningdek, raqamli ta’lim muhiti sharoitida pedagogik kompetentlikni rivojlantirishning muhim jihatlari va istiqbollari asoslab berilgan.*

Kalit so‘zlar: *mustaqil ta’lim, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, pedagogik kompetentlik, bo‘lajak o‘qituvchi, raqamli ta’lim muhiti, kasbiy rivojlanish.*

KIRISH

Bugungi globallashuv va raqamlashtirish jarayonlari ta’lim tizimiga tub o‘zgarishlar kiritmoqda. Zamonaviy jamiyatda pedagogdan nafaqat fan bo‘yicha chuqur bilim, balki axborot texnologiyalaridan samarali foydalana olish, ta’lim jarayonini innovatsion yondashuvlar asosida tashkil etish talab etilmoqda. Shu sababli bo‘lajak o‘qituvchilarning pedagogik kompetentligini rivojlantirish ta’lim tizimining ustuvor vazifalaridan biri hisoblanadi.

Oliy ta’lim muassasalarida mustaqil ta’lim talabalarning bilim olish jarayonida muhim o‘rin tutadi. Ayniqsa, AKT vositalari asosida tashkil etilgan mustaqil ta’lim bo‘lajak o‘qituvchilarning kasbiy tayyorgarligini oshirish, ularning ijodiy va tanqidiy fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantirish imkonini beradi. Mustaqil ta’lim jarayonida elektron darsliklar, onlayn platformalar, virtual laboratoriyalar, videodarslar va interaktiv topshiriqlardan foydalanish talabaning o‘z ustida ishlashini faollashtiradi.

Pedagogik kompetentlik o‘qituvchining kasbiy faoliyatni samarali amalga oshirishga tayyorligini ifodalaydi. U pedagogik bilimlar, amaliy ko‘nikmalar, kommunikativ qobiliyatlar hamda axborot texnologiyalaridan foydalanish malakalarini o‘z ichiga oladi. AKT vositalari esa ushbu kompetentlikni shakllantirishda muhim omil bo‘lib, bo‘lajak o‘qituvchilarning ta’lim jarayonini zamon talablariga mos tashkil etishiga yordam beradi.

Shu nuqtai nazardan, mustaqil ta’limda AKT vositalaridan foydalanish orqali bo‘lajak o‘qituvchilarning pedagogik kompetentligini rivojlantirish masalasi dolzarb ahamiyat kasb etadi. Mazkur maqolada aynan ushbu jarayonning nazariy va amaliy jihatlari tahlil qilinib, uning ta’lim sifatini oshirishdagi o‘rni ochib beriladi.

Pedagogik kompetentlik tushunchasi va uning tarkibiy qismlari

Pedagogik kompetentlik bo‘lajak o‘qituvchining kasbiy faoliyatga tayyorligini belgilovchi muhim ko‘rsatkichlardan biri hisoblanadi. U faqat nazariy bilimlar majmuasi

bilan cheklanmay, balki pedagogik jarayonni samarali tashkil etish, o‘quvchilar bilan muloqot o‘rnatish, zamonaviy ta’lim texnologiyalaridan foydalanish hamda muammoli vaziyatlarda to‘g‘ri qaror qabul qila olish qobiliyatlarini ham qamrab oladi.

Pedagogik kompetentlikning asosiy tarkibiy qismlariga metodik, kommunikativ, axborot-kommunikatsion, refleksiv va ijodiy kompetensiyalarni kiritish mumkin. Ayniqsa, raqamli ta’lim muhiti sharoitida axborot-kommunikatsion kompetensiya yetakchi ahamiyat kasb etmoqda. Bo‘lajak o‘qituvchi AKT vositalaridan mustaqil foydalanish orqali darsni loyihalash, ta’lim resurslarini tanlash va o‘quv jarayonini boshqarish imkoniyatiga ega bo‘ladi.

Mustaqil ta’lim jarayonida AKT vositalarining didaktik imkoniyatlari

Mustaqil ta’lim talabaning shaxsiy faolligi va mas’uliyatiga asoslangan ta’lim shakli bo‘lib, AKT vositalari ushbu jarayonni yanada samarali tashkil etishga xizmat qiladi. Elektron ta’lim platformalari, masofaviy ta’lim tizimlari va raqamli resurslar orqali talabalar o‘z bilimlarini mustaqil ravishda chuqurlashtirish imkoniyatiga ega bo‘ladi.

AKT vositalari mustaqil ta’lim jarayonida quyidagi didaktik imkoniyatlarni yaratadi:

Ta’lim materiallarini turli formatlarda (matn, video, audio, grafik) taqdim etish;

Individual o‘qish sur’atini ta’minlash;

Nazorat va o‘z-o‘zini baholash imkoniyatlarini kengaytirish;

Bilimlarni amaliyot bilan bog‘lashga yordam beruvchi interaktiv topshiriqlarni bajarish

Bu imkoniyatlar bo‘lajak o‘qituvchilarda o‘z-o‘zini rivojlantirishga bo‘lgan ehtiyojni kuchaytirib, ularning pedagogik kompetentligini bosqichma-bosqich shakllantiradi.

AKT asosida tashkil etilgan mustaqil ta’limning pedagogik samaradorligi

AKT vositalari asosida tashkil etilgan mustaqil ta’lim bo‘lajak o‘qituvchilarning kasbiy fikrlashini rivojlantirishga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Masalan, virtual muhitda dars ishlanmalari yaratish, elektron testlar tuzish yoki onlayn muhokamalarda ishtirok etish orqali talabalar pedagogik faoliyatga yaqinlashadi.

Shuningdek, mustaqil ta’lim jarayonida AKTdan foydalanish talabalarning muammoli vaziyatlarni tahlil qilish, axborotni tanlash va qayta ishlash ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Bu esa bo‘lajak o‘qituvchining dars jarayonida zamonaviy pedagogik yondashuvlardan foydalanishiga zamin yaratadi.

Pedagogik nuqtai nazardan qaraganda, AKT asosida tashkil etilgan mustaqil ta’lim talabaning faolligini oshirib, ta’lim jarayonini subyekt-subyekt munosabatlari asosida olib borishga imkon beradi. Natijada bo‘lajak o‘qituvchi o‘zining pedagogik faoliyatiga nisbatan mas’uliyatli va ijodiy yondashadi.

Bo‘lajak o‘qituvchilarning kasbiy rivojlanishida AKTning roli

AKT vositalari bo‘lajak o‘qituvchilarning kasbiy rivojlanishida muhim omil sifatida namoyon bo‘ladi. Mustaqil ta’lim jarayonida talabalar raqamli texnologiyalar yordamida ta’lim jarayonini modellashtirish, innovatsion metodlarni sinab ko‘rish va o‘z pedagogik faoliyatini tahlil qilish imkoniyatiga ega bo‘ladi.

Bundan tashqari, AKT bo‘lajak o‘qituvchilarning kasbiy moslashuvchanligini oshiradi. Zamonaviy maktablarda raqamli ta’lim texnologiyalarining keng joriy etilishi o‘qituvchidan doimiy yangilanish va o‘z ustida ishlashni talab qiladi. Mustaqil ta’limda AKT vositalaridan samarali foydalanish ushbu talablarga moslashish uchun zarur poydevorni yaratadi.

Shu tariqa, mustaqil ta’limda AKT vositalaridan foydalanish bo‘lajak o‘qituvchilarning pedagogik kompetentligini rivojlantirishning samarali vositasi bo‘lib, ularning kelajakdagi kasbiy faoliyatida yuqori natijalarga erishishiga xizmat qiladi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, mustaqil ta’lim jarayonida axborot-kommunikatsiya texnologiyalari vositalaridan samarali foydalanish bo‘lajak o‘qituvchilarning pedagogik kompetentligini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. AKT vositalari ta’lim jarayonining mazmunini boyitib, talabalarning mustaqil fikrlash, o‘z ustida ishlash va kasbiy faoliyatga ijodiy yondashish ko‘nikmalarini shakllantiradi.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, AKT asosida tashkil etilgan mustaqil ta’lim bo‘lajak o‘qituvchilarning axborot-kommunikatsion, metodik va refleksiv kompetensiyalarini rivojlantirishga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Bunday ta’lim shakli talabalarning bilim olishga bo‘lgan motivatsiyasini oshiradi hamda ularni zamonaviy ta’lim muhitiga moslashishga tayyorlaydi.

Shuningdek, mustaqil ta’lim jarayonida raqamli texnologiyalardan foydalanish bo‘lajak o‘qituvchilarning kasbiy mas’uliyatini kuchaytirib, pedagogik faoliyatni samarali rejalashtirish va tashkil etish malakalarini rivojlantiradi. Bu esa ularning kelajakdagi pedagogik faoliyatida raqobatbardosh, innovatsion fikrlovchi va malakali mutaxassis sifatida shakllanishiga zamin yaratadi.

Umuman olganda, mustaqil ta’limda AKT vositalaridan foydalanish pedagogik kompetentlikni rivojlantirishning samarali yo‘nalishlaridan biri bo‘lib, ushbu yondashuvni ta’lim amaliyotiga keng joriy etish ta’lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1.Murodov, S. A. (2018). Ta’limda AKTni joriy etish: samaradorlik va muammolar. Toshkent: Talim va tarbiya

2. Kormishova, Z. A. (2020). Axborot-kommunikatsion texnologiyalar va ta'lim. Toshkent: O‘qituvchi.

3.A.T.Kenjabayev, M.M. Ikramov, A.Sh.Allanazarov " Axborot- kommunikatsiya texnologiyalari" Toshkent-2017